

Metastaze v Možganih

O možganih

Možgani so izjemen in zapleten organ, ki tehta približno toliko kot velika vreča sladkorja. Nadzirajo vsako stvar, ki jo počnete. Omogočajo vam, da razmišljate, se učite, ustvarjate in čutite čustva ter nadzorujejo vsak pomežik, dihanje in srčni utrip. Večina dejavnosti možganov presega naše zavedanje in da bi ohranili delovanje naših sistemov, se vsak trenutek vsakega dne zanašamo na njihove ogromne zmogljivosti. Prebavljamo hrano, uravnavamo temperaturo in omogočamo, da naša pljuča delujejo brez razmišljanja.

Ko gre kaj narobe v možganih, se to lahko pokaže v spremembah v našem vedenju, gibanju ali videnju ali celo v tem, kako okusimo hrano, odvisno od tega, kje v možganih je težava.

Primarni rak

Tumor na delu telesa, kjer se začne rak, se imenuje primarni tumor ali primarni rak. Rak lahko prizadene kateri koli del telesa, vključno z, na primer, jetri, kožo, pljuči ali možgani. Pri pljučnem raku je primarni tumor v pljučih. Ko rak raste, lahko vpliva na bližnje normalno tkivo tako, da ga stisne, poškoduje ali celo zraste vanj.

Zasevek

Včasih se rakave celice odcepijo od primarnega raka in se razširijo drugje po telesu, rak pa se lahko pojavi na novi lokaciji.

Rakave celice potujejo po telesu skozi krvni obtok ali limfni sistem. Ko se rak razširi na ta način, se novi tumor imenuje metastatski ali sekundarni tumor.

Pri pljučnem raku so metastaze v možganih precej pogoste. Pojavijo se pri približno 10 % primerov nedrobnoceličnega pljučnega raka (NSCLC) in do 50 % primerov drobnoceličnega pljučnega raka (SCLC).

Metastaze v možganih morda trenutno ne vplivajo na to, kako se počutite ali kaj lahko počnete, lahko pa povzročijo različne težave, kot na primer:

- glavoboli
- slabost (navzea)
- letargija ali huda utrujenost
- težave pri premikanju delov telesa ali težave z ravnotežjem in koordinacijo
- otrplost ali izguba normalnega čuta dotika in čutenja
- nihanje razpoloženja in spremembe vedenja
- krči ali napadi
- zmedenost
- težave pri branju ali govoru

Kako in kdaj se ti simptomi razvijejo z metastazami v možganih, je odvisno od njihove velikosti in od tega, kje v možganih se nahajajo.

Kako zdravniki ocenjujejo metastaze v možganih

Ko vaš zdravnik posumi, da se je rak razširil v vaše možgane, ne glede na to, ali imate simptome ali ne, lahko opravi različne preglede in teste, da oceni obseg in možen vpliv tumorjev.

Ti postopki lahko vaši zdravstveni ekipi pomagajo dobiti jasnejšo sliko o tem, kaj se dogaja, in zbrati več informacij, ki vam bodo pomagale razmisliti o tem, kako želite ukrepati:

• skrben nevrološki pregled (testi živčnega sistema)

Obstajajo tudi drugi testi, ki se uporabljajo za preverjanje živčnega sistema, in ki se osredotočajo na iskanje težav, ki bi jih bilo mogoče povezati z možganskim tumorjem. Testi lahko vključujejo preverjanje:

- moči rok in okončin, ravnotežja in koordinacije
- refleksov, kot je refleks kolenskega sunka
- sluha, vida in kožne občutljivosti
- spomina in duševne agilnosti (z uporabo preprostih vprašanj ali aritmetike)

• CT slikanje (računalniška tomografija)

CT skener z rentgenskimi žarki in računalnikom ustvari podrobne, 3D slike notranjosti telesa. Slikanje traja 10 do 20 minut, vendar lahko vaš pregled traja tudi dlje časa. Običajno greste lahko domov in jeste, pijete ter počnete vse druge stvari takoj, ko je končan.

• MRI slikanje (slikanje z magnetno resonanco)

Slikanje z magnetno resonanco je vrsta slikanja, ki uporablja močna magnetna polja in radijske valove za ustvarjanje podrobne, 3D slike notranjosti telesa.

MRI posnetki so trenutno najboljši način za prepoznavanje in oceno metastaz v možganih. Morda boste prejeli injekcijo kontrastnega barvila, imenovanega gadolinij, za ustvarjanje jasnejših slik med slikanjem.

MRI skener je kratek valj, odprt na obeh straneh. Ležali boste na motorizirani postelji, ki se premika znotraj skenerja. Skener je precej ozek in je lahko neprijeten za ljudi, ki trpijo zaradi klavstrofobije. Ekipa za MRI vam lahko razloži in pomaga, če ste zaskrbljeni.

Med delovanjem skener oddaja glasen zvok tapkanja. Dobili boste čepke za ušesa ali slušalke, tako da lahko med skeniranjem poslušate glasbo. Skeniranje lahko traja do eno uro, vendar je običajno veliko krajše.

Če imate srčni spodbujevalnik, to običajno pomeni, da ni mogoče opraviti MRI. Če imate nekaj kovinskega v vašem telesu, to ne pomeni vedno, da ne morete opraviti slikanja z magnetno resonanco, vendar morate

povedati radiologu, da imate npr. kovinsko ploščico, umetni sklep ali kohlearni vsadek.

Na splošno je slikanje varno in primerno za večino ljudi.

• Biopsija (vzorec tkiva)

Včasih bo iz teh testov razvidno, da obstajajo metastaze v možganih. Včasih se poraja dvom o naravi česar koli nenormalnega, ki je vidno in predlagana bo biopsija ali odvzem vzorca tkiva. O tem se boste vedno lahko podrobno pogovorili z vašo ekipo za zdravljenje raka. Pojasnili vam bodo zakaj je to potrebno in kako se bo izvajalo v vašem primeru ter kako dolgo boste morali ostati v bolnici.

Vzorec je poslan bolnišničnemu patologu, ki ga natančno preuči, da ugotovi, za katero vrsto raka gre. Lahko se izkaže, da je tumor primarni možganski rak, ki se je razvil iz možganskih celic.

Lahko pa se pokaže, da je tumor v resnici sekundarni rak, ki se je razvil iz primarnega raka na drugem mestu. Tumor lahko tvorijo rakave celice, ki so se razširile (metastazirale), na primer zaradi pljučnega raka. Rezultati bodo morda na voljo v nekaj dneh, lahko pa traja tudi malo dlje. Vaša zdravniška ekipa vam bo povedala, kdaj jih lahko pričakujete.

Podatek o tem, za katero vrsto raka gre, pomaga zagotoviti da ste deležni najboljšega zdravljenja za vas.

Naslednji koraki – odločite se, kaj je prav za vas

Možganske metastaze pomenijo, da se je vaš primarni pljučni rak razširil z njegove prvotne lokacije. Obstajajo številne možnosti za pomoč ljudem z metastazami v možganih:

- Običajno so normalni možgani okoli tumorja prepojeni z vodo ali otekli. To se imenuje edem in poslabša učinek samega tumorja. V tem primeru, zdravniki običajno priporočajo zdravljenje s steroidnimi tabletami za zmanjšanje otekanja in simptomi se običajno hitro izboljšajo.
- Odstranitev tumorja je najučinkovitejša, ko je viden samo en in ko izgleda, da je tumor v drugih delih telesa dobro nadzorovan.
- Radioterapija in kemoterapija se lahko uporabljata za krčenje tumorja in preprečevanje nadaljnje rasti.

Vaša ekipa si bo prizadevala, da vam zagotovi najboljšo možno oskrbo.

Izredno čustveno obdobje

To je lahko zelo čustveno obdobje. Odkrivanje možganskega tumorja, bodisi enega ali več, je vedno izredno vznemirjajoče. Vedno boste imeli na voljo nekaj časa, da se odločite, katero zdravljenje je primerno za vas, bodisi samostojno ali s podporo vaše družine ali bližnjih.

Skupaj z drugimi vidiki vašega zdravljenja si bo vaša ekipa za zdravljenje pljučnega raka z vašim sodelovanjem močno prizadevala za nadzor vseh zaskrbljujočih simptomov. Sodelovali bodo z vami, da vam zagotovijo vso podporo, ki jo potrebujete, in vam pomagajo sprejeti odločitve o zdravljenju in oskrbi, ki jo boste deležni na podlagi tega, kar je za vas najpomembnejše.

To je dober čas da, če tega še niste storili, pripravite načrt v pisni obliki za vašo prihodnjo oskrbo, tako da bo to, kar bo storjeno z vami in za vas, točno tisto, kar želite.

Oskrba ob koncu življenja

Mnogi pacienti, ki živijo z rakom, se bojijo simptomov, ki jih ni mogoče nadzorovati, in bolečine proti koncu svojega življenja. Res je, da se lahko možganske funkcije poslabšajo, če se tumorji ne odzovejo po pričakovanjih.

Vendar pa so pri možganskih tumorjih bolečine in drugi simptomi na splošno dobro nadzorovani, saj počasi prevlada zaspanost.

**GLOBAL LUNG CANCER
COALITION**

Metastaze v Možganih
© Global Lung Cancer Coalition
www.lungcancercoalition.org

To informacijsko zloženko je izdal sekretariat Svetovne zveze za boj proti pljučnemu raku (Global Lung Cancer Coalition - GLCC), pregledana pa je bila s strani strokovnjakov za rak pljuč. Za več informacij o podpornih in informacijskih storitvah, ki so na voljo v vaši državi, obiščite www.lungcancercoalition.org Različica I - Junij 2024.